

Mandela og Clerk

TAD mundi frøða mangt hjartað at síggja teir báðar, svarta leiðaran Nelson Mandela og hvíta stjórnarleiðaran De Clerk við samráðingaborðið í Suðurafrika í vikuni. Eisini hetta kundu vit froyingar fylgja við í teimum frálíku sendingunum hjá BBC. Bert spell, at henda bretska sjónvarpsrásin ikki kemur inn í øll heim her á landi, tí tá høvdu vit kanska nógv betur skilt, hvat veruliga fer fram í heiminum rundan um okkum.

TAD kann ikki sigast annað enn, at leyslatingin av tí størsta svarta leiðaranum í Suðurafrika nakrantíð Nelson Mandela var ein skilgáð avgerð. Hon hevur meira enn nakað annað ruddað slóð fyri eini meiri hjartari framtíð hjá teimum kúgaðu svørtu suðurafrikanarunum. Men tað skulu eisini stórir menn til at taka slík stig. Og tað má sigast, at De Clerk hevur

rós uppiborið fyri leiklut sín í hesum málinum. Tað, sum aðrir snæverskygdir hvítir leiðarar í Pretoria ikki tordu ella høvdu dirvi til, tað gjørdi De Clerk til ein part av sínum politikki. Vónandi fer roynd hansara at fáa semju í lag við tann stóra svarta meirilutan í landinum at geva úrslit.

OG hetta at vit nú kunnu síggja svartar ANC-leiðarar við sama borði sum stjórnarumboð er veruliga ein kúvending í suðurafrikanskum víðurskiftum. Tað er bert stutt síðani, at ANC varð bannað í Suðurafrika.

TAD er eingin ivi um, at ein av orðsøkunum til, at tað yvirhøvur ber til at taka eitt so stórt stig sum hetta er tann, at her hava vit tveir menn, Mandela og De Clerk, ið rætt og slætt eru so mikið klókir, at teir duga at síggja, at hetta er tann einasti vegurin at ganga.

TAD er ikki minst umráðandi fyri De Clerk, at ANC gevst við sínum

vápnadum stríði í royndunum at vinna á apartheid. Og fyri Mandela hevur tað alstóran týðning, at hvíta minnilutastýrið leyslatur allar politiskar fangar og setur undantaksstøðuna í landinum úr gildi. Hetta eru nakrar av teimum týðningarmestu fyrirtreytunum fyri at fáa gongd á veruligar samráðingar.

VIT kunnu so bert vóna, at tað fer at eydnast hesum báðum monnunum at vinna á teimum forðingum, sum eru fyri at avtaka apartheidskipanina, sum vit í dag vita finst í Suðurafrika og sum mong hvít ikki vilja av við, tí tað gevur teimum so mong framhjáráttindi.

IKKI er heilt burturvið at samanbera støðuna í Suðurafrika við hana í Sovjetsamveldinum. Har hava teir Gorbachov, sum mong halda, eigur høvudsæruna fyri, at so nógv er broytt tann rætta vegin eystanfyri. Nú síggja vit so tveir mans í Suðurafrika, sum í framtíðini kunnu koma at eiga æruna

av, at apartheidskipanin varð avtikin.

MEN fyri bæði londini er helst tað galdandi, at tað finnst fólk, sum helst súa bæði Gorbachov, Mandela og De Clerk, har piparið grør. Gorbachov eigur mangar mótsøðumenn, sum, um tað eydnast teimum at fáa hann frá, kunnu seta eld í tað heila. Bara fyri at nøkur fá kunnu varðveita síni privilegier. Vit kunnu koma at uppliva eitt sætt borgarakríggj í Sovjetsamveldinum, sum kann fáa álvars-ligar avleiðingar fyri okkum eisini.

OG í Suðurafrika eru hvít, sum fegin vilja gera av við bæði De Clerk og Mandela, tí samráðingarnar teirra millum koma at taka fyrimunir og framhjáráttindi frá nøkrum fáum. Vit mugu bara biðja til, at hesi triggir mans fáa møguleikan at royna seg fyri harvið at røkka ítøkiligum úrslitum til frama fyri teirra egnu borgarar og heimin allan.

jamú

Gjaldfori alivinnunar:

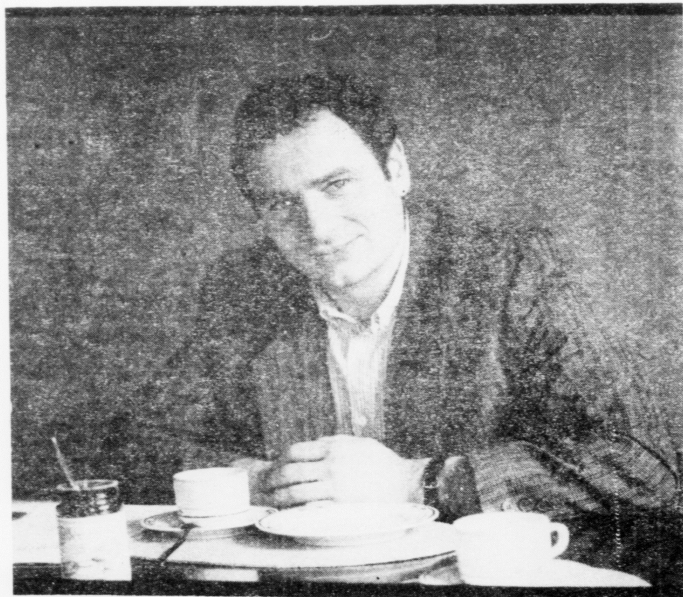
Ein konstruktivur alipolitikkur má setast út í kortið

Formaðurin í Føroya Havbúnaðarfelag, Kristian á Neystabø skrivur í blaðnum "Alarin" um, hvussu trupulleikarnir í alivinnuni kunnu loysast. Hann sigur:

— Havbúnaðarfelagið er av teirri áskoðan, at alivinnan kundi verið eitt veruligt alternativ ella munagott iskoyti til fiskivinnuna. Tað ber til at prógva í tølum. Men tað krevur sjálvsagt, at lagt verður upp fyri alivinnuni í tí heildarpolitikki, ið væntandi verður rikin. Tað merkir ikki, at alivinnan skal hava almennan stuðul. Men tað merkir, at ein konstruktivur alipolitikkur má rekast. Ferð eftir ferð hevur verið mælt til at byrja við einum figgingarkarmi, ið kundi tryggjað teimum vælriku alibrukunum likviditet at arbeiða viðari við, skrivur formaðurin í Føroya Havbúnaðarfelag. Havbúnaðarfelagið hevur havt fleiri fundir við Landsstýrið um ta vána-ligu figgjarstöðu, sum

flestu av okkara alibrukum eru komin út í. Vit meina ikki tað er rætt hjá einum landsstýri bara at lata standa til, meðan stórir partur av alivinnuni er um at fara av knór-anum vegna vantandi gjaldfori í samfelagnum. Ásannandi, at okkurt má gerast í skundi, lögdu vit hesa verkætlan fyri landsstýrið: Landsstýrið tekur upp lán kr. 200 mill. til konsolidering og rakstur av verandi alibrukum: 1) 45 mill. kr. til umfiggingar karmi, ið kundi tryggjað teimum vælriku alibrukunum likviditet at arbeiða viðari við, skrivur formaðurin í Føroya Havbúnaðarfelag. Havbúnaðarfelagið hevur havt fleiri fundir við Landsstýrið um ta vána-ligu figgjarstöðu, sum

verða lögð saman (puljað) og umfiggjað til 15-20 ára lán við 8-9% rentu p.a., og við einum avdráttarskáa uppá 3 ár. 2) Til figging av rakstri (ikkiløgum) eigur landsstýrið at: — seta á stovn ein aligrunn, ið verandi alibruk fáa møguleika at læna úr til lága rentu p.a. við eini avdráttartíð uppá 8-10 ár. — Nevnd grunsins verður samansett av umboðum fyri alivinnuna, landsstýrið, Landsbankan og tveimum privatum bankum. — Ikki øll alibruk eru heimilað rætt til lán úr aligrunninum. Nevndin metir í hvørjum einstøkum føri um, hvørt lán eigur at verða veitt umsøkjara. — Avgerandi tættir í stöðutakan grunsins fyri at umsókn kann verða

Kristian á Neystabø, formaður í Havbúnaðarfelagnum

gingin á mæti, eigur m.a. at byggja á eina nágreiniliga metan av, hvussu brúkið hevur verið ríkið higartil, møguleikarnar hjá alibrukunum at klára seg framyvir um lánið verður játtað, treytir um eginpening v.m. 3) Sum trygd í sambandi við virki aligrunsins, verða í fyrstu atløg avsettar 5 mill. kr. í ein trygdargrunn, sum trygd fyri møguligum veðhaldum, ið kundu gerast effektiv. Annars verður trygdargrunnurin framyvir figgjaður við einum rentumarginali uppá 2% úr aligrunninum.

Kristian á Neystabø sig-

ur viðari, at upphæddin uppá 150 mill. kr. til Aligrunnin er grundað á, at vit tey næstu 3 árin koma at framleiða uml. 40.000 tons av laks. — Tað, sum hevur størst ávirkan á tøluni omanfyri, og sostatt á okkara framtíðar lánitørv, eru sjálvandi marknaðarprisirir, men teir kunnu vit nærur einki gera við. Men kunnu vit framleiða tey áðurnevndu 40.000 tonsini fyri bert 1 kr. minni fyri selt kg., so merkir hetta eina beinleiðis inntøku uppá 40 mió. kr. og harvið ein samsvarandi minni lánitørv. Hinvegin fara lækkandi

marknaðarprisir, hækkandi tollgjöld (EF) v.m. at ávirka mótsettan veg. M.a. hesi og onnur ókend framtíðarviðurskifti gera tað sera trupult við vissu at siga, hvussu stórir tann samlaði lánitørvurin til alivinnuna verður komandi árin. Men við verandi fyrirtreyttum ber til at fáa kreppuraktu alivinnuna aftur á rætt kjøl, fylgir landsstýrið ráðunum frá Føroya Havbúnaðarfelag. Kristian á Neystabø visir annars á, at likviditetssteðgurin til alivinnuna er